

Izdaja vsak četrtek in
velja s poštno vredn.
v Mariboru, v poštnem
se dom se celo leto 12 dn.,
po leta 7 dn., četrta leta
1 dn. Izven Jugoslavije
25 dn. Naročnina se pošlje
na upravnishvo „Sloven-
skega Gospodarja“ v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
Lini se dopolnjuje do odpo-
ved. Naročnina se plačuje
v naprej.
Telefon interurban št. 115

Posamezna številka stane 2 kroni ali 50 para.

Poslilina plačana v gotovini.

Uredništvo: Koroška cesta
št. 5. Rokopisi se ne vr-
čajo. Upravišvo spreje-
ma naročnino, izmame in
reklamacije.
Cene inšerlatom po dogo-
voru. Za večkratne ogla-
se primere popust. Nezapre-
te reklamacije so poštnine
proste.
Čekovni račun poštnega
urda Ljubljana št. 10.665.
Telefon interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO.

43. številka.

Maribor, dne 26 oktobra 1929.

56. letnik.

OBCNI ZBOR JUGOSLOVANSKE KMETSKE ZVEZE

se bo vršil v četrtek, dne 9. novembra t. l., ob desetih
dopoldne v Ljubljani, v dvorani Rokodelskega doma,
Komenskega ulica, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in tajništva.
2. Organizacijsko poročilo.
3. Poročilo o političnem položaju.
4. Volitev načelstva in celotnega odbora.
5. Sprememba pravil.
6. Sklepanje o zavarovalnicah za živino
7. Poročilo o stanju našega združništva in o naših go-
spodarskih nalogah.
8. Poročilo o davčni in gospodarski politiki vlade in sta-
lišče JKZ.
9. Slučajnosti.

Vse Kmetске zveze pozivamo, da takoj določijo
svoje zastopnike, ki se bodo občnega zbora udeležili.
Eventuelne predloge naj pošljejo vsaj en teden dni
pred občnim zborom tajništvu JKZ v Ljubljani, Jugo-
slovanska tiskarna.

Za načelstvo JKZ: Janez Brodar, tč. načelnik.

Vlada noče sporazumne ureditve države.

Naša vlada pozna samo eno doslednost, to je do-
slednost v neodkritosrčnosti in nepoštenosti. Z nepo-
štenimi sredstvi političnega podkupovanja je pridobi-
la glasove za ustavo. Ako bi vlada ne bila kupila gla-
sov, ne bi bila nikdar sprejeta v ustavotvorni skupščini
centralistična ustava. Že samo s tem je centralizem in
na njem zasnovani sedanji režim obsojen pred našo
državo in celim omikanim svetom.

Isto nepošteno igro sedanji vlastodržci igrajo na-
prej napram Hrvatom in Slovincem, ki o centralizmu
nočejo nič slišati. Upravne razdelitve države, kakor jo
predpisuje ustava, še dosedaj niso izvršili, ker se s par-
celacijo Hrvatске in Slovenije ne upajo Slovincem in
Hrvatov udariti po glavi. Centralizem pa so le ohranili
in z njim ubijajo državo.

Bolj z ozirom na zunanji svet, ki skrbno pazi na
razvoj notranje-političnih dogodkov v naši državi, ka-
kor pa z ozirom na lastne državljane, med katerimi
dnevno narašča nezadovoljnost, so sedanji centralistič-
ni mogotci začeli bolj voditi račune o Hrvatih in Slo-
vincih in njihovih zahtevah. Zadnji čas so Hrvatje
stopili v ospredje zanimanja srbskih strank, ki so se-
daj na vladi.

Predsednik vlade Pašić se kajpada za Hrvate ne
zmeni veliko. Za njega je Velika Srbija ideal, ki mu je
vedno pred očmi. Predno smo Hrvati in Slovenci sto-
pili v državno zvezo s kraljevino Srbijo — bilo je to

mesca novembra 1918 — je pristrčno in gorko obljub-
ljal Hrvatom in Slovincem samostojnost in avtonomi-
jo; ko pa smo se združili, nam je takoj pokazal veliko-
srbsko kopito. Ko je še bil v Parizu pri sklepanju raz-
nih mirovnihi pogodb, je leta 1920 poslal svojega po-
slušnega pristaša, nekdanjega pariškega poslanika g.
Vesniča, v Beograd, da je odrinil od vlade Hrvatom in
Slovincem naklonjenega Protiča ter sklenil zvezo z za-
grizenim Velešrbom Svetozarjem Pribičevićem. Ta vla-
da je Pašiću pripravila pot, da je po povrtku iz Pari-
za in po volitvah v ustavotvorno skupščino stopil na
čelo vlade, sestavljene iz radikalov in demokratov in
centralističnih podreptnikov, slovenskih samostojnežev.
Odkar je na vladi, uveljavlja korak za korakom svoj
velikosrbski državni ideal ter se samo čudi, kako je
mogoče, da se tega ideala tudi ne oklenejo Hrvati in
Slovenci.

Dokler torej vlada našo državo nekronani Pašić,
je vsako prijazno razgovarjanje zastopnikov srbskih
strank s Hrvati in Slovenci sama neodkritosrčnost in
prevara. Kakor se nemirnega otroka tolaži z nežnimi
besedami ter se ga prijazno poboža, da se umiri in zo-
pet umolne, tako zastopniki srbskega nadvladstva po-
stopajo napram nezadovoljnim Hrvatom in Slovincem.
Torej sama uteha s prevaro.

To je zopet jasno in javno dokazala volitev pred-
sednika zakonodavne skupščine pretekli petek. Cen-
tralisti so izdali geslo: Ribar se ne sme zopet voliti,
ker je bil na zborovanju javnih delavcev v Zagrebu.
Pašić in Pribičević sta izdala to geslo, Pašić je celo
zagrozil, da takoj da ostavko vlade, ko bo izvoljen Ri-
bar. Se gršo ulogo je v tej zadevi igral Pribičević, ka-
teri svojega klubovega člana ni branil, marveč je zo-
per njega hujskal i radikale i demokrate. Prav bizan-
tinska poštenost. Zagrebski zbor 10. decembra t. l. je
bil nedolžna prireditelj državoljubnih mož raznih
strank in izven strank. Na tem zboru, na katerem se
niti z besedico ni hujskalo zoper državo, marveč se je
samo ostro obsojala sedanja vlada in centralizem ter
se zahteval sporazum s Hrvati, je bil tudi bivši pred-
sednik dr. Ribar. Ni govoril ne besedice, ni bil pozdra-
vljen kot skupščinski predsednik, samo mirno je se-
del in poslušal. Zato je moral pasti kot predsednik.
Ker sta bila na zagrebskem zboru ostro obsojena Pa-
šić in Pribičević, ni smel dr. Ribar več biti izvoljen
za predsednika, ker sto to prepovedali njuni Velikanst-
vi Pašić in Pribičević.

Jugoslovanski klub je oddal svoje glasove za dr.
Ribarja, ker naš klub podpira vsako stremljenje za
dosego sporazuma med tremi plemeni jugoslovanskega
naroda. Za Ribarja je tudi glasovala Davidovičeva sku-
pina v demokratski stranki, socialisti in republikanci
in nekateri drugi politiki. Sploh je vsa opozicija gla-
sovala za Ribarja, izvzemši srbske zemljoradnike, ki
so tako zopet odkrili svoje velikosrbsko srce. Dr. Ribar
je dobil 88 glasov, Pašić-Pribičević kandidat dr. Edo

Lukinič pa 124 glasov. To so glasovi zagrizenih cen-
tralistov: radikalov, demokratov, vladinihi Turkov in
slovenskih samostojnežev, ki so tudi to pol sijajno iz-
pričali svojo izdajalsko in hlapčevsko dušo.

Tako je sedanja vladna zveza zopet dokazala, ko-
liko ji je do sporazuma s Hrvati in Slovenci. O spo-
razumu se govorijo mile in lepe besede, listim pa, ki
se potegujejo za sporazum, se dajejo zausnice. Na ta
način vlada in njene stranke v svoji brezmejni vlasti-
željnosti pomnožujejo mržnjo med Hrvati in utirjujejo
Radiču stališče, ki se je zadnji čas začelo občutno ma-
jati. Dokler bodo ljudje take zagrizenosti in nepošte-
nosti imeli v svojih rokah usodo naše države, bo zla
za našo državo in njen napredek.

SOCIALNI TEČAJ ZA FANTE IN MOŽE V CELJU.

V dneh 27., 28. in 29. decembra t. l., v sredo, četr-
tek in petek po Božiču, priredi Slovenska krščansko-
socialna zveza za celjsko okrožje pod vodstvom g. dr.
Korošca in s sodelovanjem 10 izbranihi predavateljev
v Celju tridnevni socialni tečaj za kmetске fante in
može-odbornike in sodelavce pri naših izobraževalnih
mladinskihi (Orli, Mladiške zveze), gospodarskih in
političnih (Kmetška zveza) organizacijah.

Opozorjamo na naslednje:

1. V prvi vrsti bodo sprejeti mladeniči in moške,
ki jih bodo za to določila in prijavila zgoraj omenjena
društva. Na prijave posameznikov se bomo ozirali
pred vsem iz onih krajev, kjer društev ni, iz drugih pa
po možnosti. — Društva naj izberejo za tečaj najspo-
sobnejše in najdelavnejše, ki bodo predavanjem vse tri
dni s koristjo sledili, doma v društvu o tečaju poročali
in znali podano stvarino tudi v korist društev uporab-
ljati.

2. Prijave naj društva in posamezni udeleženci do-
pošljejo do dne 1. decembra na tajništvo Slovenske
krščansko-socialne zveze v Celju, hotel „Beli vol“. V
prijavi sporočite tudi: 1. starost, 2. predizobrazbo (šo-
lo), 3. poklic.

3. Tisti, ki želijo skupno hrano vse tri dni, naj
pošljejo obenem s prijavo 220 K. Kdor želi hrano samo
dva dni, naj vpošlje 150 K, za samo en dan pa 75 K.
Kdor hoče hrano samo dva dni ali en dan, naj nazna-
ni tudi, kateri dan ali katera dva dni želi hrano. Hra-
na bo obilna in tečna. — Stanovanja bodo brezplačna.

4. Vsak udeleženec se s prijavo zaveže, da bo vse tri
dni na tečaju vztrajal in se predavanjem redno in točno
udeleževal.

Tajništvo SKSZ v Celju.

Filipov I.

Ali smo SHS država?

V ustavi, našem osnovnem državnem zakonu, ima-
mo zagotovljeno, da je naša država — država Slobov,

Iz torbice starega strica.

Nekaj o naši šoli.

Mi slovenski kmetje vemo dobro ceniti šolo in nje
pomen za naš stan in za narod sploh. Zato smo že prej
veliko žrtvovali v ta namen, žrtvovali radi, ker smo
pričakovali, da bode naše ljudstvo iz šole dobivalo iz-
obrazbo in dobro vzgojo. Borili smo se zoper nemšku-
tarje, ki so hoteli našo mladino ponemčiti; branili smo
se in spoštovali dobre učitelje. Ko smo dobili lastno
državo, smo mislili, da se bo šolstvo še bolj razvilo in
izpopolnilo, da bo zdaj v svobodni državi nam šola
res postala prava narodna ljudska ustanova, uravna-
na po potrebi in željah slovenskega ljudstva, da bode
šola pospeševala narodno kulturo, da ne bode več pri-
šla pod tuji ali strankarski vpliv. V začetku se je res
pod poverjeništvom dr. Verstovskega veliko storilo za
šolstvo in njega razvoj, a kmalu, zlasti po volitvah leta
1920, pa se je začelo obračati na slabše, kakor v dru-
gih panogah našega narodnega življenja, tako tudi v
šoli. V Sloveniji se menda nobena panoga ni tako hit-
ro približala balkanskim razmeram, kakor šolska upra-
va. Večina učiteljstva je namreč liberalnega, protiver-
skega mišljenja. In to učiteljstvo si je dalo od Žerjave
in njegovih priganjačev vtepti v glavo, da je ono v
službi liberalne stranke in ne ljudstva. Pravili so učiteljem:
mi smo v vladi, vi dobivate od vlade, oz. drž.
plačo, torej morate delati le to in tako, kakor mi li-
beralci, ki vladamo, zapovemo. Liberalni učitelji so se
dali od liberalcev vpreči v liberalno stranko, za šolo in
želje in potrebe ljudstva se niso brigali. Tekmovali so,
kdo bode bolj pihal v liberalni rog. Liberalni gospodje
pri vladi so in še delajo z učiteljstvom po svoji volji.
Kdor izmed učiteljev se je izkazal kot dober agitator
za liberalce in Sokola, ta je dobil dobro mesto, četudi
je bil mlad in nesposoben. Zaslužni in sposobni, a mir-
ni so bili zapostavljeni ali naravnost preganjani. Pri
šolski upravi ni nobenega reda, brez glave, brez ozira na

potrebe šole se postopa, merodajno je le, če je učitelj do-
ber liberalce, če je protiverškega mišljenja, če zna udri-
hati po farjih in katoliških učiteljih. Znan nam je slu-
čaj, da je samostojni poslanec rekel: pri nas bo tisti
nadučitelj, ki ga bom jaz hotel. Res je tam postal vodja
mlad učitelj brez skušnje, a bil je divji Sokol in sorod-
nik tamošnjega poslanca. Tekom enega leta je tako za-
foral kot vodja, da mu je moral liberalni nadzornik
odvzeti vodstvo šole in ga dati drugemu. Vem za slučaj,
ko je vodja svoje šolarje velikokrat polal v drugi raz-
red k učiteljici, sam pa je šolo pustil in Sokole lovil.
Seveda sme zanemarjati šolo, da je le Sokol in sluga
liberalne stranke. To edino je merodajno pri sedanji
šolski oblasti. Zato pa je nastal grozen nered, samo-
voljnost, pristranost, skoraj popolnoma balkanska ko-
rupcija. Kako malo je pri liberalnih učiteljih zmista za
resno delo, je videti iz tega, da v nekatere kraje, n. pr.
na obmejne šole nočejo iti, akoravno so naši obmejni
kraji po večini zelo lepi in bi imeli tako lep in hvaležen
delokrog. Da vendar koga dobijo na te šole, jim dajejo
cukerličke, denarne ugodnosti ter da se jim dve leti
službe tamkaj štejejo za tri leta. Ali nimajo obmejni
duhovniki tudi take ugodnosti? Seveda jih nimajo, ker
niso v službi liberalcev, ampak ljudstva, jih tudi ne
zahtevajo. Te žalostne razmere pri našem šolstvu so za-
čele presedati že liberalcem samim, saj je celo „Tabor“
pisal, da se mora proti tistim, ki so teh razmer krivi,
naj si bo kraljevi namestnik ali kdo drugi, postopati
brez parda in brez ozira. Seveda vrana vrani oči ne
bo sklijuvala. Kakor vse propada, kar liberalce v roke
vzame, tako propada tudi naše šolstvo in bo propada-
lo, dokler ga bodo imeli liberalci v svojih rokah. Naši
narodni nasprotniki pa se v pest smejiijo, ko vidijo,
kako liberalci tirajo v pogubo naše šolstvo, kako raz-
burjajo ljudstvo s svojo nerodnostjo, brezglavostjo, pri-
stranostjo in brezobzirnostjo. Vsilili so že v ljudske šole
srbski jezik, čeravno nam naša pamet pravi: srbski
otroci se ne učijo slovenski v šoli, zakaj se naši morajo
srbski? Ali nismo mi enakopravni s Srbi? Prej so nam

vsiljevali nemški jezik, da bi nas ponemčili, zdaj pa nas
hočejo posrbiti, pravijo drugi, zlasti nemškutarski kro-
gi. V naši narodni državi mora imeti naš jezik iste pra-
vice ko srbski, če hoče Srb med nami živeti, naj se uči
slovenski, Slovenec, ki bo šel na Srbsko, pa se bo že
priučil tistemu jeziku. Tisti, ki so nam vtihotapili srbski
jezik v ljudske šole, so to storili proti volji ljudstva,
so to storili iz pasje ponižnosti pred Srbi, naj bi si za-
pomnili besede: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tuj-
čevi peti.

Kako so liberalni učitelji brezobzirni nasproti ljud-
stvu, kaže zadeva glede počitnice. Dasi so kmetiski krogi
vsestransko in ponovno dokazovali, da so za naše raz-
mere najboljše počitnice v jeseni (septembra in oktobra),
vendar se šolska oblast na zahtevo učiteljstva ni nič o-
zirala na vse ta prošnje, ampak odločila po svoje. In
uspeh tega? Ljudje so silno nevoljni in razburjeni ter
pravijo: Če se nočete nič na nas, naše potrebe in raz-
mere ozirati, potem pa si sami plačujte šolo, potem se
ne bomo za njo več brigali. Ali je bilo treba s tako tru-
moglavostjo in liberalno brezobzirnostjo razburjati ljud-
stvo in delati razdor med njimi in šolo? V šoli sedi po
4—10 otrok namesto po 60, otroci in učitelji ubijajo čas
brez koristi, ljudstvo pa preklinja. Ko je septembra ka-
nonik Vraber stavil pri višjem šolskem svetu predlog,
da se uvedejo zopet jesenske počitnice, kakor se bde
prej, so liberalni učitelji zbežali od seje, da se ni moglo
o tem sklepati.

Ko so sklepali, da se odpravijo šolarske mase in
da se katoliško mislečega učitelja zavoljo njegove
verskega prepričanja kaznuje, so junaško sedeli na
svojih mestih, ko pa bi bilo treba sklepati o prošnji
za korist kmetkega ljudstva, pa se ne zmenijo za te pro-
šnje, ampak obrnejo ljudstvu hrbet. A zapomnite si:
prišel bo čas obračuna, tudi v šoli hočemo mi odloči-
vati, ne pa liberalni hujskači in koritarji!

Če bo te vrstice čital kak liberalni učitelj, bo jezito
rekel: glej, ta stari stric je tudi sovražnik šole in na-